

HISTORIE, SOUČASNOST A PERSPEKTIVY CHEMICKÉHO VOJSKA

Spolu s významnými výročími roku 1985 si připomínáme také 35. výročí vzniku chemického vojska. V souvislosti s tím správa chemického vojska MNO uspořádala 26. března 1985 vojenskovošedickou konferenci na téma: „Historie, současnost a perspektivy chemického vojska“.

I když hlavní směry rozvoje vojska, koncepce jeho činnosti a normativy řeší MNO — správa chemického vojska, čerpá tato ve své činnosti zkušenosti, poznatky i návrhy od podřízených stupňů. Své zá-
měry, představy a stanoviska konfrontuje s praxí a výsledky práce vojsk. Abychom pro společné úsilí využívali co nejvíce zkušeností a poznatků, usilujeme o ještě hlubší a těsnější spojení práce MNO-SCHV s prací odborných pracovišť a vojenských škol. Proto bylo cílem konference nejen zhodnotit dosavadní práci a úspěchy chemického vojska, ale zejména stanovit optimální směry a cesty jeho dalšího rozvoje v osmdesátých letech.

V článku uvádíme především nejdůležitější závěry, které se týkají dalšího rozvoje vojska a byly podkladem pro jednání konference.

Současná mezinárodněpolitická a vojenskopolitická situace je přes obrovské úsi-

lí a mírové snahy všech pokrokových sil v čele s mírovým úsilím SSSR, charakterizována závody ve zbrojení. Vojenskoprůmyslový komplex USA, řízený Reaganovou administrativou a ovlivňovaný monopoly, bude klást překážky mírovému vývoji a nadále bude usilovat o získání převahy nad SSSR. Nové zbraňové systémy a zbraně hromadného ničení s vyšší technickou úrovní budou s největší pravděpodobností ovlivňovat nejen vojenskopolitickou situaci ve světě, ale i další rozvoj vojenskosti druhé poloviny osmdesátých let i let devadesátých.

V kontextu těchto výhledů je zapotřebí vidět a zabezpečovat i rozvoj chemického vojska, které v nejbližších patnácti letech bude rozvíjet výstavbu jednotného systému Varšavské smlouvy ve zjišťování a vyhodnocování rozsahu a účinků ZHN v podmínkách ČSLA. V návaznosti na tuto výstavbu **předpokládáme budovat automatizované systémy zjišťování parametrů jaderných výbuchů, řízení a vedení radiací a chemického průzkumu.** Řešení a postupné zavedení těchto systémů bude závislé na řadě faktorů. Prvním z nich bude stav, možnosti a realizační situace v zavádění automatizovaného systému ve-

lení na taktickém i operačním stupni (PASUV) a systému na teritoriu. Plnění těchto úkolů, zejména vybudování automatizovaného systému radiačního a chemického průzkumu, bude rovněž ovlivňovat řešení dálkové detekce otravných látek a možnosti technického utajování přenosu údajů průzkumu pro varování vojsk a informační tok na místa velení. Obdobně tomu bude i ve sběru a vyhodnocování údajů pro dozimterickou a chemickou kontrolu.

Ve speciální očiště bude vývoj směřovat k růstu kvality prostředků speciální očištění vojsk i speciálních, zkoumáním možnosti očištění bezprostředně po zamoření. Nejsložitější úkoly v této oblasti bude vhodné řešit velkokapacitními prostředky nové generace.

V individuální a kolektivní ochraně můžeme rozvoj postupovat jak modernizací individuálních prostředků ochrany, tak růstem objemu prostředků kolektivní ochrany v bojové, speciální a dopravní technice.

Na významu bude nabývat i **použití dýmů** zejména k vytváření rozsáhlých dýmových clon nejprve na bázi jednotek speciální očištění a případně i vytvořením chemických zadýmovacích jednotek.

V souvislosti s rozvojem reaktivních ohňometů a potřebou vytvoření komplexního palebného systému na taktických stupních předpokládáme i účast chemického vojska na plnění tohoto úkolu.

Kromě vývoje vojenskopolitické situace koncem osmdesátých let rozvoj chemického vojska a jeho působnosti ovlivní i rozvoj zbraní hromadného ničení nové generace. Je nutné si však neustále uvědomovat, že chemické vojsko se nebude rozvíjet jen vlastní specifickou cestou, ale že bude přímo závislé na vývoji chemických vojsk států Varšavské smlouvy, především chemického vojska Sovětské armády. V popředí našeho zájmu a snah musí tedy být úsilí o udržení a další rozvinutí všech forem spolupráce s bratrskými vojsky, zejména s chemickým vojskem Sovětské armády.

V šedesátých i sedmdesátých letech bylo zřejmé, že **chemické zabezpečení** na operačním i taktickém stupni může být včas a v celém rozsahu uskutečňováno za předpokladu, bude-li mít chemické vojsko v přiměřené době přehled o úderech ZHN a o jejich následcích. Proto jsme tolik úsilí věnovali předpovědi a získání přehledu o skutečné radiační a chemické situaci, sběru, vyhodnocování a předávání údajů o použití ZHN a následcích jejich použití. Byly hledány způsoby, technické prostředky a metody rychlejšího i účinnějšího zásahu jednotkami speciální očištění. Splnění úkolu však bylo jen v mezích lidských a technických možností dané doby.

S využitím automatizovaných systémů velení, sběru a vyhodnocování informací bude chemické vojsko usilovat o to, aby byly získány včasné a objektivní informace o použití ZHN nepřítel, shromážděny informace o následcích jejich použití, a tím byl tedy vytvořen včasný a objektivní podklad pro přijetí rozhodnutí velitele. V tomto směru bude nutné měnit přístupy i stereotypy práce, součinnost uvnitř štábů a přípravu podkladů pro rozhodnutí velitelů na všech stupních velení. Z těchto úkolů pak logicky vyplynou síly a prostředky chemického vojska.

V současné době nelze s přesností říci, kdy budou všechny tyto perspektivní prvky chemického zabezpečení realizovány. Je však jasné, že předtím bude zapotřebí vytvořit síly a prostředky k zjišťování parametrů jaderných výbuchů a mít připraveny odborníky i prostředky, aby automatizované podsystemy mohly plnit úkoly v celém rozsahu technických možností.

Složitost oblasti přípravy vojsk k OPZHN a chemického zabezpečení neumožňuje stanovit přesný časový plán postupného řešení. Přesto je nutné **včas připravovat** příslušníky chemického vojska k plnění těchto úkolů v celém komplexu složitosti automatizace a mechanizace velení, sběru a vyhodnocování informací. Vedoucí postavení v tomto úsilí musí mít správa

chemického vojska MNO, odborné vojenské školy a vyšší štáby.

Kádrová struktura [v současnosti a v nejbližších pěti letech] bude v celé historii a existenci chemického vojska optimální. V kvantitativních ukazatelích dosáhneme v mírové naplněnosti důstojnického sboru kolem 90 % a výrazněji se zlepší i naplněnost u praporčíků. Věková struktura odchodem kádrů tzv. „kádrového hrbu“ bude poněkud vyrovnaná, i když jejich proporce ve věku 40 až 50 roků není příznivá. V kvalifikační oblasti bude co konce osmdesátých let z větší části odstraněn nedostatek postgraduálně připravených kádrů. Včasným předvídáním možného úbytku vědecky připravených kádrů a zvýšením přijímáním na vědeckou přípravu (počátkem osmdesátých let) nedochází k poklesu kvalifikovanosti vědeckopedagogických a vědeckovýzkumných kádrů. Ve vědecké připravenosti kádrů je chemické vojsko na předních místech v ČSLA a tento stav bude v důsledku včasných opatření zachován. Obdobná situace je v získaném i připravovaném dosažení pedagogických hodnot.

V příštím období (koncem osmdesátých let a v devadesátých letech) bude zapotřebí zahájit přípravu k získání titulu doktor věd i ve vědní oblasti taktiky a bojového použití chemického vojska, které jako jedno z mála má kromě VA AZ také VVŠ PV jako pracoviště vědecké přípravy (s právem školícího pracoviště).

Z hlediska potřeb kádrové struktury v následujících patnácti letech bude nutné uskutečňovat kromě základních forem přípravy kádrů chemického vojska i další, jako např.:

ve vojenských školách Sovětské armády

— tříletou přípravu v akademických velitelско-štábních a inženýrско-štábních formách,

— tříletou postgraduální velitelско-štábní operačně taktickou přípravu vojensko-chemického oboru,

— dvouletou postgraduální inženýrskou operačně taktickou přípravu k ovládnutí automatizovaných řídicích systémů,

— čtyřletou vysokoškolskou přípravu vybraných kádrů se zaměřením na výzbroj chemického vojska a individuální prostředky ochrany;

ve Vojenské akademii Antonína Zápotockého a Vojenské vysoké technické škole připravovat potřebný počet kádrů v kvalifikačních vojenskoinženýrských oborech vysokoškolského studia, které jsou zaměřené na automatizované systémy, výpočetní techniku a využití laserové techniky.

V souladu s předpokládaným rozvojem vojska a využíváním některých vědních disciplín, jako např. biotechnologie, genové inženýrství, meteorologie apod., bude vhodné získávat odborníky těchto oborů pro práci v rámci vědeckovýzkumné základny a vojenských škol.

V současné době je organizační struktura chemického vojska na operačním a taktickém stupni obdobná jako u chemického vojska Sovětské armády, včetně zabezpečení speciální technikou.

Z hlediska dalšího **vývoje a rozvoje jeho organizačních struktur** bude i nadále hlavním kritériem působnost vojska a přidělené finanční i lidské zdroje. Obecně lze říci, že tvorba organizačních struktur bude směřovat k optimálnímu zajištění plnění úkolů, které pro chemické vojsko vyplývají z Bojového řádu pozemního vojska ČSLA.

V souvislosti se zaváděním polních automatizovaných systémů velení na taktickém a operačním stupni jsou i v chemickém vojsku přijímána a uskutečňována opatření k jeho napojení na ně. Např. tvorbou jednotného systému sběru a vyhodnocování údajů o použití ZHN, v oblasti chemického technického a materiálního zabezpečení projektem 62 629 apod. Ve vazbě na přípravu těchto podsystemů předpokládáme výstavbu nového typu jednotek chemického vojska pro automatizované zjišťování parametrů jaderných výbuchů, radiačního, chemického a biologického (bakteriologického) průzkumu s využitím nové moderní speciální techniky. Plánujeme automatizovanou a nepřetržitou

činnost těchto jednotek a její propojení počítačovou technikou do středisek velení. Bude nutné vytvořit jednotky vzdušného radiačního a později i chemického průzkumu, vybavené soudobou technikou (včetně techniky dálkové detekce OL). S růstem kvality techniky průzkumu, její objektivnosti ve výstupu údajů a automatizace předávání údajů budou se na jedné straně snižovat počty osob v tomto procesu, avšak výrazně vzrostou požadavky na jejich vysokou kvalifikovanost. Bude zapotřebí teoreticky i prakticky prověřit, zda a za jakých podmínek je možné, aby některé funkce v obsluhách vykonávali vojáci základní služby.

Řešení organizačních struktur je přímo závislé jak na rozsahu úkolů, tak zejména na úrovni speciální přístrojové techniky. V zásadě lze jednoznačně kalkulovat jen s přiděleným počtem osob (ke splnění úkolů nemůže být v žádném případě požadováno zvýšení jejich počtu). Jediná možná cesta přizpůsobování organizačních struktur úkolům vojska bude vyšší a specializovanější příprava jednotlivců, zavádění výkonnější a víceúčelové techniky, automatizovaných prostředků, stavebnicové organizační struktury apod.

Koncem osmdesátých let a v devadesátých letech bude celý rozsah **zásobování materiálem** (třída 07) řízen s využitím výpočetní techniky, dalším racionalizováním zásobovacích cest, příprav i obměny materiálu. Prvky paletizace a mechanizace ve skladištní činnosti budou postupně uplatňovány až do nejnižších stupňů velení. Budou zkoumány technické cesty sledování provozu, diagnostiky provozuschopnosti i poruch techniky. Zvýšenou pozornost je třeba věnovat racionalizaci činnosti při základním i zvláštním ošetřování techniky. Tvorbou dílenských opravárenských sil a prostředků budou hledány cesty výrazného zkrácení prostojeových časů porouchané techniky a výměnného způsobu u jednotek; kde to bude možné, je třeba mít základní fond této techniky k výměně v opravárenských závodech a jednotkách. Bude zapotřebí více a do vět-

ší hloubky rozpracovat systém polního i teritoriálního materiálně technického zabezpečení za války, nerozvíjet je izolovaně, ale v jednotě s celým systémem materiálně technického zabezpečení ČSLA.

Ve vědní oblasti operačního a bojového použití chemického vojska budeme v nejbližším období v součinnosti se štábem Spojených ozbrojených sil rozvíjet jednotný systém zjišťování a vyhodnocování rozsahu a následků použití ZHN. Kromě tohoto rozsáhlého úkolu věnujeme pozornost rozpracování zásad a metod činnosti chemického vojska a chemického zabezpečení v souvislosti se zaváděním automatizovaných systémů velení na taktickém a operačním stupni. Současně s tím se budeme zabývat i novými úkoly pro chemické vojsko ČSLA, jako např. vypracováním zásad a metod činnosti chemického vojska při ražení průchodů nepřátelskými chemickými zátarasy, použitím dýmů a aerosolů k maskování, použitím sil a prostředků, zápalných prostředků aj. Značnou pozornost bude nutné věnovat i všestrannému rozpracování všech základních opatření chemického technického zabezpečení. Při rozvíjení teoretických poznatků v uvedených oblastech budeme současně rozvíjet i problematiku organizačních struktur a odpovídajícího technického vybavení vojska.

Chemické vojsko dosáhlo prvních úspěchů ve využití výpočetní techniky. V dalším je třeba uskutečnit algoritmizaci operačně taktických a taktických úloh chemického vojska ve vybraných oblastech jeho působnosti.

V oblasti vydávání norem bude i nadále normotvorná činnost vojska čerpat na úseku operační a bojové přípravy z předpisů Sovětské armády. Chemické vojsko takto získává široce prověřené normy, které odpovídají potřebám spojenecké armády.

Z hlediska potřeb nejbližšího období má správa chemického vojska MNO zpracovaný plán ediční činnosti na léta 1986 až 1990, který zahrnuje vydávání předpisů pro nově zaváděnou techniku i novelizaci výcvikových předpisů, programů bojové

přípravy apod. Vzhledem k tomu, že rozsah předpisů narůstá a bude narůstat, je reálné předpokládat (v devadesátých letech) postupný přechod na využití moderních technických prostředků v rámci automatizovaných systémů ukládání a předávání údajů, které by umožňovaly výpočetní orientaci v normách a informacích.

V článku jsem uvedl podstatnou část názorů a podkladového materiálu k jednání vojenskovo-vedecké konference. V jejím průběhu bylo předáno téměř 40 diskusních příspěvků (z nichž polovina byla přednesena na jednání). Diskuse přinesla řadu podnětů k rozvoji vojska v jednotlivých oblastech působnosti a potvrdila, že směry a zámysly pro další období rozvoje chemického vojska uvedené v podkladovém materiálu jsou správné a reálné. Jednáním konference bylo dosaženo jak obsahového sjednocení funkcionářů chemického vojska, tak i jejich akčního odhodlání tyto zámysly naplňovat.

Poznámka redakce: Z jednání konference vydá správa chemického vojska MNO dva mimořádné sborníky.